

בנאות דשא

פרשת בשלח - שבת שירה תשפ"ו | שנה ו' | גליון רפח

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

אמרות רבותינו

המחשבה לחזור למצרים נחשב כשב למצרים

פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה (יג, יז). ברש"י יחשבו מחשבה על שיצאו, ויתנו לב לשוב, פירוש שאם יחשבו מחשבה רעה לנטות מהליכתם אחרי השי"ת - הרי שבו למצרים, וכענין שאיתא (ע"ז מה): 'העוקר עבודה זרה צריך לשרש אחריה', שבע"ז מחשבה היא כמעשה (קידושין לט:). וזהו דכתיב (יג, יח) 'ויסב אלקים את העם', ובמדרש (שמו"ר כ, יח) 'שהקיפן הקב"ה', כשם שהוא אומר (זכריה ב, ט) ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב, וי"ל דהקפא דחומת אש הוא כדאיתא בזוה"ק (ח"ג כט:): 'מחשבה רעה, דאיהי סלקא על רעותא דבר נש וכו', בעי לאוקדא ליה בנורא, וזהו החומת אש. וכן במצרים כתיב (שמות א, ד) 'וימררו את חייהם בחומר ובלבנים', ואיתא (וזה"ק ח"א כז.) 'בלבנים בלבון הלכתא', היינו ליבון אש לטהר המחשבה. ואיתא בשפת אמת (תרמ"ה) שקריעת ים סוף היא כענין שאיתא (זוה"ק ח"ב יא:): שהנשמה עוברת אחר פטירתה כנהר דינור כדי שישתכחו ממנה הבלי ומחשבות העולם הזה, ואחר הגלות נשארו מחשבות והרהורים מטומאות המצרים, ולכן הוצרכה להיות קריעת ים סוף כדי להיפרש לגמרי מהשרשים הרעים.

(ע"פ אמרי אמת תרצ"ג)

אחרי אמונת האדם נפתח לו השפע שכבר נמצא

אמרו חז"ל (פסחים קיח.) 'קשים מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף', וקשה לזווגם כקריעת ים סוף' (סוטה ב, ב), ופלא הלשון, איך שייך לומר דבר קשה לפני המקום ברוך הוא.

וי"ל שחכמינו ז"ל נתנו לנו עצה טובה, שבעת שיראה אדם עצמו בדוחק מזונותיו, או בעניני זוג, העצה היעוצה לזה שיתנהג כמו בקריעת ים סוף, שידעו שנתני התנה הקב"ה במעשי בראשית שיקרע הים לישראל, ואעפ"כ בתחילת ימיהם על הים לא נקדע להם תיכף, אלא היה צריך מקודם שיאמינו בני ישראל בה, ומתוך אמונה זו נקדע להם הים.

כן גם בענין מזונותיו יאמין כי השי"ת יוכל להחיותו בריח ממוצא פיו, ויוכל להמציא לו חיים, יהיה איך שיהיה, ותיכף כשיאמין באמונה השלימה יתעורר ויתגלה לו השפע. וכמו כן בעניני זוג, ידוע כי באמת זוגנו מוכן, ואינו חסר רק שיאמין באמונה שלימה שלא יעזוב אותו וימציא לו עזור מקודש, ובהגיעו לאמונה הזאת, מתעורר לו חסד עליון לתת לו חלקו וחבלו.

(תורת אמת מהרה"ק רבי לייבל איגר מלובלין זי"ע עה"פ קח צנצנת)

תיקון מרירות החטא

ע"י התשובה במרירות הלב

ויררה ה' נץ וישלך אל המים ומתקו המים (טו, כה). איתא ברמב"ן שהורוהו ה' דרכו והמתיק מר במר. להבין זאת, כי חטא ועון פועל ח"ו גם בעליונים, והרועה לתקן חטאו, יש לו לידע כי מצוות ומעשים טובים אינם פועלים כל כך, רק מגינים ומצילים מן העונש (ע"י סוטה כא.). אלא עיקר התיקון הוא חרטה בלב, ומרירות עד כמעט שישפוך לארץ מרירתו בהתוודע אליו חטאתו אשר חטא, והודע אליו קלקלתו בעליונים, ולא קם רוח באדם ההוא מרירת לבו, ובה המרירות ימתיק הדינים בשרשם ויתקן הכל. וזהו 'ויררה ה' עץ' לשון עצה, שהוא רק לעשות תשובה כזו, שהוא במרירות הלב להמתיק על ידה המרירות שפעל ח"ו בעליונים, וזה מר במר.

(קול שמחה)

תכלית הידיעה שלא נדע

ויאמרו איש אל אחיו מן הוא כי לא ידעו מה הוא ויאמר משה אליהם הוא הלחם אשר נתן ה' וגו' (טו, טז). פירוש זה עצמו שלא ידעו מה הוא, הוא הלחם אשר צוה ה', כי תכלית הידיעה שלא נדע. שכן היה כל ההלכות בני ישראל במדבר, לכתן אחרי במדבר בארץ לא זדועה (ירמיה ב, ז), ועל זה אמרו (ויקרא כו, ב) כבהמה נמשכנו אחריו, ודרשו חז"ל (חולין ה:): אדם ובהמה תושע (תהלים לו, ז) - ערומין בדעת כאדם ומשימין עצמן כבהמה.

(שפת אמת תרס"ב-תרס"ג)

'ויקרא שמו ה' נסי' נסים הנעשים לעובדי ה'

בסוף הפרשה, לאחר נצחון בני ישראל במלחמת עמלק, כתוב (יז, טו) 'ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה' נסי', ומפרש רש"י ה' נסי - הקב"ה עשה לנו כאן נס גדול, לא שהמזבח קרוי ה', אלא המזכיר שמו של מזבח זוהר את הנס שעשה המקום, ה' תמיהה, אם תכלית בניית המזבח היתה להזכיר הנס שאירע שם, מדוע היו זקוקים לבנות מזבח לשם כך, הרי המקום עצמו מזכיר הנס שהתרחש שם, וכדברי המשנה (ברכות ד.) 'הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה'.

המהר"ל (גור אריה) מבאר שהאדם העובד את הקב"ה הוא זה שזוכה שיעשו לו נסים להצילו מדי אויביו, נמצא שעל ידי עבודתו לה' יתברך בא האדם לומר ה' הוא הנס שלי, ולכן קרא משה שם המזבח - המקום שעובדים שם את השי"ת, ה' נסי'. דברי המהר"ל שופכים אור על תכלית הנסים הנעשים בעולם. מטרת הנס אינה רק להראות לנו את גדולת הבורא ב"ה וגבורתו - שברצונו משנה חוקי הטבע ומחליף מנהגו של עולם, משום שהתפעלות זו הינה ארעית ואינה משאירה רושם לאורך זמן. נאמנים עלינו דברי חז"ל (ברכות נח.) שהקב"ה אינו עושה נס לשקרנים, ודבר שאין לו קיום הוא בכלל כזב ושקר (ישעיה נח, יא ועוד). תכלית הנס היא לרומם את האדם ונלשאו, כמשמעות לשון 'נס' שענינו הרמה והגבהה (רש"י חקת כא, ח). ולעוררו להוסיף אומץ בעבודת ה' ביתר שאת למען יעמוד ימים רבים.

לכשנעמיק בבין, שמזבח אינו רק מקום שמקריבים עליו זבחי צאן ובקר, שהרי מזבח הפנימי שעמד בהיכל אל הקריבו עליו שום זבח, ובכל זאת הוא קרוי 'מזבח' (תצוה לו, א), ומבואר בזוהר הקדוש שנקרא כך משום שעליו עוקדים את יצר הרע. מכך מובן, בזמננו שחרב בית המקדש, לבו של אדם, ששם הוא נלחם עם יצור הרע מלחמת ה' גבורים, הוא 'מקום של זבחים', וכדברי חז"ל (ע"פ ויקרא יז, ב) שכל הזובח את יצורו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולם.

מזבח זה הנבנה מכבישת היצר אכן מזכיר את הגדול שבנסים, שהרי ההתגברות על היצר הרע אינו בידי של בשר ודם כלל, ואלמלא הקב"ה עזרו אין יכול לו (קידושין לו:). ואולם, בעוד שהנצחון על היצר אינו נתון בידינו וזקוקים אנו לגם ממרומים, נדרשים אנו להוכיח תוקף

לע"ז ראש משפחתנו איש חי ורב פעלים
הרה"ח רבי יעקב דוב ב"ר ישראל ז"ל ראזענבוים
הוא הגבר הקים עול, יסד בית חינוך בדרך ישראל סבא
ב"ית רחל" במאנסי

וניחלו במסירות למעלה מיובל שנים
מנעוריו הלהיב לבבות בני לעבודת אברהם
נלב"ע בראש השנה לאילנות ט"ו בשבט תש"פ
ולכבוד הכנסת ספר תורה לעילוי נשמתו ביום ראשון ה'בעל"ט במאנסי

כנישתא הדא בתיובתא

כשמתקנים מעשינו כפי העבודה והנסיונות שבכל דור מתחברים דור אחר דור עד האבות הקדושים

אמרו חז"ל (תדבא"ר פכ"ה) שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, וקשה וכי מי יש לו עזות פנים ומי פתי, שיחשוב שבכווח לדמות מעשיו לאבותיו מדורות הקודמים ולאבות הראשונים אברהם יצחק ויעקב. ופירש הרבי ר' בונם זי"ע שהמכוון יגיעו 'שיהיה למעשיו נגיעה' חיבור ושייכות במעשי אבותינו.

והנה בודאי אין דברי חז"ל באים לומר שכל אחד יאמר 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי' רק כתפילה צפיה ותקוה שהלואי שיהיה כן, אלא כוונתם לזרז האדם שתעבד על כוחותיו לתקן מעשיו כראוי, כאשר לנגד עיניו יעמוד ראשית מחצבתו ומעשה אבותינו, והם יהיו ממנו ומטרת חייו - שיש להתחבר ולחתור אליה בכל עבודתו בחיים חיותו, וכמבואר בשפת אמת.

וביותר עומק מבאר השפת אמת, שהגם שלפי שפלות הדור ונסיונותיו שאנו נמצאים בו, בכלל זאת מחויב האדם ליישר מעשיו לטוב עם הכוחות שניתנו לו, וכאשר האדם מתקן את מעשיו כראוי, לפי מצבו שהעמיד אותו הקב"ה בדורות השפלים עם כל הנסיונות, הרי בזה הוא ממלא את תפקידו ואת השליחות שהטילו עליו, והגם שאי אפשר להשוות מעשיו למעשה האבות הקדושים, בין מצד הפעולה החיצונית ובוודאי לא מצד כוונתו

וביותר עומק מבאר השפת אמת, שהגם שלפי שפלות הדור ונסיונותיו שאנו נמצאים בו, בכלל זאת מחויב האדם ליישר מעשיו לטוב עם הכוחות שניתנו לו, וכאשר האדם מתקן את מעשיו כראוי, לפי מצבו שהעמיד אותו הקב"ה בדורות השפלים עם כל הנסיונות, הרי בזה הוא ממלא את תפקידו ואת השליחות שהטילו עליו, והגם שאי אפשר להשוות מעשיו למעשה האבות הקדושים, בין מצד הפעולה החיצונית ובוודאי לא מצד כוונתו

וביותר עומק מבאר השפת אמת, שהגם שלפי שפלות הדור ונסיונותיו שאנו נמצאים בו, בכלל זאת מחויב האדם ליישר מעשיו לטוב עם הכוחות שניתנו לו, וכאשר האדם מתקן את מעשיו כראוי, לפי מצבו שהעמיד אותו הקב"ה בדורות השפלים עם כל הנסיונות, הרי בזה הוא ממלא את תפקידו ואת השליחות שהטילו עליו, והגם שאי אפשר להשוות מעשיו למעשה האבות הקדושים, בין מצד הפעולה החיצונית ובוודאי לא מצד כוונתו

וביותר עומק מבאר השפת אמת, שהגם שלפי שפלות הדור ונסיונותיו שאנו נמצאים בו, בכלל זאת מחויב האדם ליישר מעשיו לטוב עם הכוחות שניתנו לו, וכאשר האדם מתקן את מעשיו כראוי, לפי מצבו שהעמיד אותו הקב"ה בדורות השפלים עם כל הנסיונות, הרי בזה הוא ממלא את תפקידו ואת השליחות שהטילו עליו, והגם שאי אפשר להשוות מעשיו למעשה האבות הקדושים, בין מצד הפעולה החיצונית ובוודאי לא מצד כוונתו

לזכות הרה"ח ר' קלמן הלר שליט"א והרה"ח ר' מנחם ורדיגר שליט"א

מילי דאורייתא

דשרי להורגו כל שאין יד התורה תקפה עליו.

בריטב"א (מכות ט. ד"ה אלמא) כתב דג' חילוקי דרשות נאמרו בגוים. 'גר תושב' שקיבל עליו בבי"ד של ישראל לקיים ז' מצוות, ואותו אנו מצווין להחיות. גוי הידוע לנו שמקיים ז' מצוות אבל לא קיבל עליו בבי"ד, עליו לא נצטווין להחיותו ולהצילו, אך מי"מ אין מורדין. גוי שאינו 'זהיר' לקיים ז' מצוות, ובו יש חילוקי דינים, דלפעמים שרי להורגו במקום דליכא איבה.

ברבינו יונה (סנהדרין יז.) מבואר שיש ב' דרשות, גוי המקיים ז' מצוות שמצוה להחיותו [ומשמע דס"ל דנחשב כגר תושב אף שלא קיבל ע"ע בפירוש, וצ"ע], וגוי 'שירדעים' שאינו מקיים ז' מצוות אנו מצווים להורגו כדאמרין בן נח הנגר בעד א' ובדין א'. ולפיכך כתב דהא דאין מורדין איסורא דרבנן הוא.

וצריך להבנה, דמאיה טעם אסורו רבנן להורגו גוי שאינו מצווין מה"ת להורגו, ואם מיירי בזמן הגלות כשיד האומות תקפה עליו וכנ"ל מהמושב זקנים, ומשום חשש סכנה בהריגתו עקרו רבנן המצוה דאורייתא להורגו, א"כ במינין ומסורות נמי שייך חשש זה, ואמאי תני בסיפא דברייתא שם דמורדין אותן וכנ"ל. ואולי דעת רבינו יונה, דגוי העובר על ז' מצוות אף שאם נדון אותו נהיה מצווים להורגו מה"ת, מ"מ אין אחריותו מוטלת עליו לדון, דיכול להיות נהרג על ידי דינים גוים (עי' תוס' ע"ז כז: ד"ה ואלו), בפרט בזה"ש שאין לנו בי"ד הדין נפשות אולם אם בא אדם מיישראל לדון ולהורגו בעצמו האומות בידו, דנהרג בדין א' ובעד א', ועל זה גזרו רבנן מפני דרכי שלום ילא מורדין, לאסור על הישראל לדון ולהורגו [אף בזמן שאין חשש סכנה דבר] כיון דמאורייתא אינו מחויב בכך. וצ"ת.

[ויש לציין דבשפת אמת (יומא כב: ד"ה ומת) דן דמלוש הגמ' שם משמע שגם על גוי צריך להביא עגלה ערופה, ועייש שדחה הראיה, והגרע"מ בידרמן בהגהתו שם ג"כ הביא ראיה להיפך, וכ"ה פשטא דמילתא. ומעצם הנידון מוכח לכאורה דנקט דהאיסור להורגו גוי הוא מן התורה].

בסוף ב"ק (ק"ט). בחלקו אי ממון מסור מותר לאבדו ביד, וקאמר טעמא דמדס"ל דמותר משום שלא יאמר ממונו חמור מגופו, ואם גופו התיר ממונו לא כל שכן, וטעמא דמדס"ל דאסור משום דלמא הוי ליה זרעא מעליא. והנה רבי שמעון אמר בשם רבי עקיבא רבו דגזל גוי אסור מדאורייתא (ב"ק

המשך מילי דאורייתא

(ק"ג), ואיך יובן מה דקאמר רבי שמעון לדעת המושב זקנים דאפילו גוי המקיים שבע מצוות מותר להורגו, ותקשה איך יהיה ממונו חמור מגופו.

[ולדעת הסוברים דרך מי שאינו מקיים ז' מצוות מורדין, י"ל דגזל גוי דאסור במקיים מצוות איירי, אכן בבית מאיר (הג"ל) הקשה ע"ד שהרי גזל גוי דאסור עכ"פ מדרבנן בכל גוי איירי אף שאינו מקיים ז' מצוות, ואמנם ברבינו יונה כתב דאיסור מורדין הוא רק מדרבנן, וגזל ליכא איסורא כלל].

ויש שרצו ליישב, דדין 'מורדין' במסור הוא עונש, לפיכך אמרינן אם גופו עונשו ממונו לא כל שכן, אבל הסוברים הריגת גוי מותר אינו מטעם עונש אלא משום דלעולם לא נאסר, ובהו י"ל דיש חילוק בין גוף הגוי לממונו, דגופו שאינו ברשותו ולא ברשות שמ"ס - כמ"ש השו"ע הרב (ח"מ הל' נזקי גוף ונפש סי' ד) 'אסור לאדם להכות את חברו אפילו הוא נותן לו רשות להכותו, כי אין לאדם רשות על גופו כלל' - התירה התורה לאבד, משא"כ ממונו שהוא שלו תלי בדעתו וברשותו להפקיע ממונו.

אך הא ליתא, דאם הטעם במסור הוא משום עונש, אדרבא הו"ל לפטור ממונו מעונש משום קלב"מ, וע"כ דלא הותר דמו של מוסר מטעם עונש, אלא הא דמורדין, הוא כדי שלא ימשיך להיקח חטאים כמו 'זרורף'.

ובטעמא דאמרין דאם גופו התירו כל שכן ממונו, אכן תמה האבני נור (אה"ע סי' ב סק"ח) הלא באיבוד ממון המסור אין הצלה לאחרים, ומדוע שרי לאבד ממונו, והכריח מזה ד"כיון שהותר גופו להריגה, יהיה מאיזה טעם שיהיה, ממונו שהוא רק צורך גופו לא כל שכן'. וסברא זו שייכא אם נימא שלא נאסרה איבוד גופו מעולם, כל שכן ממונו שהוא רק לצורך גופו הותרה.

גם ילה"ע, דדברי השו"ע הרב דגוף האדם אינו ברשותו לאו כו"ע מדו בהא [עי' טורי אבן מגילה כז. ומנחת חינוך מצוה מח אות ג], ולדבריהם כמו דממונו א"א להפקיעו בלא רשותו ה"ה גופו".

בעיקר הנידון דהריגת גוי, יש מי שהעיר אמאי לא נימא דהריגת גוי אסורה מן התורה משום צער בעלי חיים, לרוב הפוסקים דצער בעלי חיים אסור מדאורייתא.

אך באמת פלוגתא גדולה היא באחרונים, אם גם באדם יש איסור צער בעלי חיים, כי י"א (עי' חו"י סו"ס קצא) דדוקא בעלי חיים שהם חסרי דעת ונפש המשכלת לסבול צערם הקפידה תורה על צערם, אבל אדם אינו בכלל האיסור. וגם להסוברים דיש איסור צער בעלי"ח באדם (עי' ברכ"י י"ד סי' ע"ב), מבואר בר"ן (שבת קנ"ד) דלצורך תשמיש ותועלת האדם שרי, וכן פסק הרמ"א (אה"ע סו"ס ה). א"כ במקום שיש לישראל תועלת מהריגת גוי, הוה לן למימר דשרי, משא"כ למבואר לעיל דיש איסור להורגו מן התורה או מדבריהם לכל חד כדאיתא ליה.

(עי' נמלכין בסנהדרין סי' כ - עוד בענין הריגת גוי הובא במילי דאורייתא פ"ר שמות תשפ"ו)

א. א"ה: עוד ילה"ע דלכאורה גם לדעת השו"ע הרב, מסתברא דבא לומר שאין האדם הבעלים הבלעדי על גופו, משום דהוא קנינו של הקב"ה, ולכן אינו יכול ליתן רשות לאחר לחבול בו, אבל גם האדם נחשב בעלים על גופו, וכשיש תועלת בהסרת אבר הוא הבעלים להחליט, ומי שחובל בו צריך לשלם לו [ולא רק מטעם דאסור בר קשא דמתא יקבל דמי התחלת], ועוד מבואר באחרונים, שיש סברא לומר דאי לא אולנין בתר רוב בממון משום דא"א להוציא ממון מחזקתו, ה"ה כלפי נפשות נימא דכל שכן שלא הוי ליה לילך בתר רוב להוציא ממונו נפשו שהאדם מוחזק בגופו [עי' חתם סופר (ב"ק כז:) שכתב דכן ס"ל לתוס' בסנהדרין ג: עשה, ועי' שב שמעתא (ש"ד פ"ח), ועי' שו"ת בן פורת (ח"ב סי' ב אות ד עמ' 62 ט"א) דנודע דאדם הוא קנינו של עצמו, עיי"ש, ואכמ"ל], ולפי"ז א"א לומר דדוקא ממונו של גוי אינו הפקר משום דהוא בעלים ע"ז, משא"כ גופו דאינו שלו, דז"א שהרי גופו אינו הפקר והוא בעלים ע"ז, אלא שאינו שולט בו לבדו, וכנ"ל [וגם על ממונו יש לאדם הגבלות, שהרי אסור להשחיתו בלי צורך, ולצורך ותועלת כל שהוא גם בגופו מותר לו לעשות חבלה אף שלא במקום פקודין].

א"ה: בשולי הדברים מהענין להביא מה שהעירו, די"ל נפק"מ אי הריגת גוי אסור מה"ת או מדרבנן, כשיש לפינו ספק עמלקי, דמספיקא דאורייתא לחומרא צריך להורגו, אבל אי להורגו גוי אסור מה"ת הוי ספק עשה במקום ספק לית, ושוא"ת, וילה"ע דאף להסוברים דאסור מה"ת אולי לא נכלל בלאו דלא תרצח [וכנוסה המדוין ברמב"ם ראש הל' רוצח], ואי"ל דבספיקא דאיסורא באופן שאין לאו ואיכא ספיקא דעשה לא אמרינן שוא"ת [והרי י"א דספק עשה דוחה אף ספק לית], ובמנחת חינוך (סוף מצוה תרד) כתב דבזמנינו דבא סתריב ובלבד את העולם וכל דפריש מרובא, אין חיוב מיתות עמלק, ומשמע דמחמת ספק גרידא הוי מחויב, ויל"ד בהנ"ל [ולהעיר מהמניח מצוה לד בראשו ובסופו].

הדריכות הנדרשת במלחמת היצר

ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם וייראו מאוד ויצעקו בני ישראל אל ה' (ד, י). בשפת אמת (לקוטים ד"ה וישאו) דקדק דהול"ל 'יוראו מצרים נוסע אחריהם', ומה המכוון ב'וישאו בני ישראל את עיניהם'.

וי"ל על פי מה שפירשו בסלונים 'ויצעקו בני ישראל אל ה' - על היצר הרע שבקרבם, כי בני ישראל כשראו את מצרים נוסע אחריהם - נשאו קל וחומר בעצמם, אם פרעה אחרי העשר מכות - שיהיו גם את כוחות הטבע וגם את כוחותי שמעל דרך הטבע, ואעפ"כ אחרי ששילח את בני ישראל נתחזק לדרוף אחריהם, הרי שגם אצלם עדיין נשאר יצר הרע, ולכן צעקו אל ה' על הרוחניות של עצמם.

ועל כן כתיב 'וישאו בני ישראל את עיניהם' - העינים הרוחניות לשאת קל וחומר זה, ולצעקו אל ה'. ומה ילמד כל אחד, גודל האחריות המוטלת עליו בהיותו בעולם הזה הגשמי, כמה עליו להיות דרוך וערני ליצר הרע, ולעולם אי אפשר לומר כבר ניצחתי, כי זהו מלחמה תמידית.

(בשלת תשפ"ג קידור - עבד"ד עמ' תנו)

יציאת מצרים וקריעת ים סוף בלבו של אדם

קפאו תהמות בלב ים (טו, ח). אמרו חז"ל (תנחומא ז' ומכילתא פר' השירה פ"ו) 'בלב ים - היכן לבו של אדם נתון משני חלקיו ולמעלה, כך קפא עליהם הים משני חלקיו ולמעלה'. וכמו כן בתחילת ההתנוצצות של יציאת מצרים במראה הסנה, כתיב (שמות ג, ב) 'יורא בלבב את ה' אליו בלבב אש מתוך הסנה', ואיתא במדרש (שמו"ר ב, ה) 'בלבב אש - משני חלקיו של סנה ולמעלה, כשם שהלב נתון משני חלקיו של אדם ולמעלה'.

נמצא, שהן בהתחלת יציאת מצרים, והן בגמר של יציאת מצרים - בקריעת ים סוף, כתיב שהיה במקום לבו של אדם, בשליש העליון, ואין זה דבר שבמקרה, ותיאור בעלמא של מראה הסנה וקריעת ים סוף שהיו בשליש העליון, נועד להראות ולהורות שיציאת מצרים - ממראה הסנה עד קריעת ים סוף, צריכה להיכנס לתוך לבבות בני ישראל, הבעירה של הסנה שמורה על חמימות והתלהבות לעבודתו ית"ש, וקריעת ים סוף שהוא ענין האמונה בה' באמונה חושית, אם הם מבחוץ, אינם מעלים ואינם מורידים, ורק אם הם נכנסים לתוך לב האדם - בשליש העליון, ומשפיעים עליו להבעיר לבו לה', ולחיות עם אמונה חושית, אזי יש תועלת ותכלית מיציאת מצרים וקריעת ים סוף.

(בשלת תשפ"א לישק מאמר ב - עבד"ד עמ' דש)

בטחון שלם - ללא השארת מקום לעצמו

ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' לאמר מלא העומר ממנו למשמרת וגו', ויאמר משה אל אהרן קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן (טו, לב-לג). דקדק השפת אמת הדוה ליה למימר 'עומר ממנו למשמרת' וכן 'ותן שמה עומר מן', ואמאי נאמר כאן 'מלא העומר' (הרי עומר הוא מדה), שלא נאמר כן בכל הפרשה.

ומפרש השפת אמת, שהקב"ה ציוה למשה לשים למשמרת 'מלא העומר' - דהיינו כלי שיהיה מלא רק מן העומר, וכן אמר משה לאהרן ליקח צנצנת שמחזיק רק עומר, שיהיה מלא רק מעומר של מן. אבל יש להבין טעמא מאי, מה הסיכון שיהיה כלי יותר גדול. אלא דבר גדול נרמז כאן, שלא נטעה שיהיה עליו המן אפשר להשאיר גם מקום לעצמם - לקנות כרטיס לוטו ולהרבות בהשתדלות. ולכן אמר הקב"ה לקחת צנצנת מלאה אך ורק ממנו, מלא העומר, בלי להשאיר מקום להכנת והשתדלות האדם, לידע ולהודיע כי הקב"ה הוא המבטיח והוא המבטח, וזאת נצטוו להניח למשמרת. ללמד האמונה השלימה והבטחון הגמור בה' לכל הדורות. (בשלת תשפ"א ס"ג מאמר א - עבד"ד עמ' תמט)

רביבי דשא

שליטת פרעה - כשיהודי אינו ברור בעצמו

ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ וגו' וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם (יד, טז-יז). מביאר כאן כי כל זמן שיהודי ברור בדרכו אין לפרעה שום דבר להרע לו, ורק כשיהודי נבון בעצמו ואינו ברור בדרכו - אזי עולה בלב פרעה להיטפל אליו ולהציק לו.

מכאן נשכיל להבין כמה צדקו דברי החסיד בעל חובת הלבבות, שכשמה את כל תעלולי היצר, הגדיר במילי ברורות היכן היא נקודת התורפה העיקרית בה מצליח היצר להפיל את האדם ברשתו, וכה חרט עלי ספר: 'והחזק שבשליחיו לספק עליך אמיחתך' - שליחו החזק ביותר של היצר, הוא הבלבול שהוא גורם לך, לעשותך מסופק במה שכבר היה ברור לך בחובתך ותפקידך.

(ע"פ ס"ג בשלת תשפ"ג מאמר ג, ועוד)

אני חומה

ביצור חומות הקדושה אל מול פגעי הטכנולוגיה (ד)

אין א פנסטרען דור, וואס די השחתה איז געווארען א לעבענ'ס וועג, וואס פון ארום קאט א וועלט פון תאוות, שטייט זיי וויא א פנסטונג פון קדושה, א מויער פון טהרה, זיי ווערען נישט פארבריינגט פון פאלטשען גלאנץ פון די וועלט ארום - ברור כה חשוק, בו ההשחתה הפכה לדרך חיים, כאשר מסכים רוחות העולם עם תאוות, ניצבים הם כמכשך של קדושה, בחומה של טהרה, הם אינם מתעוררים מברק השקרי של העולם מסביב. (מנאמו של רבינו שליט"א במעמד אלפי ישראל בכינוס בראשות רבינו הגה"ק הפני נחמס מגור זי"ע - טבת תשנ"ה)

גדרים וגבולות הם יסוד הקדושה והשמירה של כלל ישראל

חז"ל בודאי היו גוזרים על הטכנולוגיה

הלא כולנו יודעים, שאם היה לנו בית דין עם הכח של חז"ל לגזור גזירות, הרי בודאי היו גוזרים על זה, אמנם קשה לנו לדעת מה בדיוק חז"ל היו גוזרים, איזה איסורים והרחקות, גדרים וסייגים, היו מתקנים, אבל האם משום שאין לנו בית דין של חז"ל בזמן הזה, זענען אונז נישט יודען? האבען אונז נישט קיין יודיש הארץ? - וכי איננו יהודים, והאם אין לנו לב יהודי, הרי רצון הפנימי של כל איש ישראל הוא להתקרב אל ה', וכי יש אחד שסובר שעל ידי שהוא מחובר למילה האחרונה בטכנולוגיה הוא יותר קרוב לרבונו של עולם, בודאי שלא, אלא מאי, היצר מפתה שזה טוב ומועיל בעיני עולם הזה, ועל כל אחד לעשות חשבון נפשו ולשאול את עצמו: האם זה באמת כדאי, איז דאס טאקע א געשעפט, סאיז דאך א עשוידגע מעשה, עס כאפט יעדער מאהל מיט נייע זאכען.

בלי גבולות

מתדרדרים בכל דור עוד ועוד

כשרי ישראל בכל מקומות מושבותיהם גדרו את עצמם ומתגוררים מהכלים הטכנולוגיים, ואם קשה לו לאדם להתגבר ולהתרחק עבור עצמו, שיתעורר לגזור את עצמו עבור בניו, עליכם לדעת שהבנים לא יתחילו את ההתמודדות שלהם באותו מקום ומדרגה שאתם התחלתם, כי אתם עוד ראייתם את אבותיכם מדור הקודם, ובכל זאת ירדתם כמה מדרגות מאבותיכם, והרי הבנים שלכם רואים אתכם, והם כבר עלולים חלילה לרדת בעוד מדרגות, והרי זהו אחד מההבדלים בין יעקב לעשו, שעשו לא יודע לשים לעצמו גבולות ולרסן את רצונותיו, שהרי גם כשאדם חוזר עיף מן השדה ומתאוה לאכול - הרי יכיר לבקש מנה כפולה וכדומה, אבל עשו ביקש 'הלעיטני נא מן האדום' שישפכו לפיו בלי גבול, כי המהות של עשו היא הפקרות, ומאידיך דרכו של יעקב אבינו ע"ה היא לשים לעצמו גבולות.

(רבינו שליט"א דברי מוסר והתעוררות על התנורות מפגעי הטכנולוגיה - בסוף השיעור כללי א' ויצא תשפ"ב בארה"ב - עבד"ד עמ' קעח)

חוקי התורה הם גבולים וגדר שלא יעשה האדם דבר האסור, אך בני ישראל צריכין להוסיף גבול בדברים המותרין, וזה סייג לתורה, והיא תורה שבעל פה. וכפי מה שיש לאדם גבול וגדר משלו - בכח היראה אשר בו, יוכל לעשות עניני עולם הזה גם כן, כי הגבול ישמרנו.

(שפת אמת ראה תרל"ג)

יציאת מצרים בימינו

בס"ד, בפרוס הפסח תשפ"ד
לידידינו, אנ"ש בארה"ב, ד' עליהם יחיו.
אחדשה"ט.

בכל דור חייב לראות כאילו יצא ממצרים, לא רק במחשבה ודיבור, אלא גם במעשה. והתקנות לזהירות והרחקה מהרע ה"טכנולוגיה" בלע"ז [=עצת היצר בלשון הקודש], היא היא יציאת מצרים דדורנו. ואשרי המקפידים לשמור התקנות כפי שנוסחו על ידי רבני אנ"ש, תקנות הכרחיות לשמירת נפשם. והשפתי יברככם בבריאות, פרנסה, נחת יהודית ויוצאי חלצים הולכים בדרך השי"ת, בניס ובניס עוסקים בתורה ומצוות.

ידידכם המברככם בברכת חג הפסח בכשרות ושמחה
שאו

חיזוק על קבלה להתנזר כליל משימוש במחשב

בס"ד, לידידי נ"י

יחזק השי"ת כוח רצונך לעמוד בקבלתך - למרות שנצרך לכו"כ ענינים, והיה מיקל, וכרוך בזה הוצאה כספית, ולעשות לו נחת רוח בהתגברותך, כי ממנו יתברך, הכל, ומקשלו ניתן לו.

אוהבך, שאול
(נשאו דשאים ס"ק קלט וס"ק קמא)

טללי תחיה

השלווה בקבלת הנהגתו ית"ש

בס"ד

השי"ת יפקדכם בישועות.

כדאי להתרגל לקבל את כל העובר באהבה ובהכנעה.

אף שאפשר לעשות השתדלות - מדומה, והשתדלות אמיתית - תפילה.

אבל לדעת שהתוצאה ביד הכורא ית"ש המנהג בריתו ברחמים. ואז יש בנפש שלווה, כי מרגישים 'ואתה תמיד עמדי וגו'.

ויהי רצון שנתבשר טוב.

שאו

תמיהות

בישול בדבר הנאכל חי

את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו (טו, כג). ופירש רש"י 'מה שאתם רוצים לאפות בתנור, אפו היום, ונמה שאתם צריכים לבשל ממנו במים, בשלו היום'. וקשה על דברי הרמב"ם (פ"ט מהל' שבת ה"ג) דדבר שנאכל כמות שהוא חי אין חייבין עליו משום מבשל, א"כ הרי המן נאכל כמו שהוא חי, ואין בזה איסור בישול, ואמאי אמר משה רבינו במן את אשר תאפו אפו וגו', וצ"ע.

(כל חמדה בפרשתן אות א ד"ה אך באמת (ובמהד"ח ד"ה וזה) בשם החלקת יואב, וראה ס' המפתח רמב"ם שם)

עלי דשא

פדיון בשה בן פקועה שאמו טריפה

בס"ד, למערכת בנאות דשא
בגליון לפר' בא במדור 'מילי דאורייתא', במה שהביא רה"י שליט"א ודן בדברי השפ"א דבן פקועה שאמו טריפה פודים בו לכ"ע.

במאי דפשיטא ליה לשתת אמת פדוים בו אף דשחיתת אמו הועילה לטהרו מידי נבלה, אפשר להוסיף דלשון הגמרא למ"ד דאין פודים בו היינו משום דהוי 'בשרא בדיקולא', וי"ל דפשיט"ל לשפ"א דלא מיקרי 'בשרא בדיקולא' אלא כשהשחיתת הועילה לאכילה [ניש להוסיף עוד ולציין לחקירת האתוויד ס"י יד אם ב"פ הוי כנשחט ע"י שחיתת אמו, או דגוה"כ דניתר ע"י שחיתת אמו, יעו"ש ובס' שחיתת חולין מעמי תב דהאריך בזה, ובאם נקט השפ"א כד דה"ב דאינו כנשחט ממש, אי ניהא טפי דפשיט"ל דרך כשהותר גם לאכילה מקרי כשחוט לענין פדיו, ודוק].

במה שהביא רה"י שליט"א מ"ס אוצרות יוסף, יש להוסיף ולציין **לדעק"א** בגליון שו"ע יו"ד ס"י יג לש"ך סק"א, דנקט ג"כ ע"ד הגר"י ענגיל דכשהאם טריפה איז כ"ז שלא נשחט הב"פ איסורו משום טריפה. יעו"ש ובקה"י חולין ס"י כ.

איברא דברש"א (ח"ג ס"י סג ובתשובות חדשות ס"י מז) מבואר להדיא דאין איסורו משום טריפה [דכתב ודלדו וחלבו מותר], ועי"ש ברש"א (בתשו"ה) דמשמע דאיסורו משום אמה"ה, [וגם בפמ"ג ס"י יד משב"ז סק"ב] צידד דאסור משום אמה"ה, וכ"כ גם **החז"א** (יור"ד סי' ג סק"ג), והדברים מטיין דכן פשיט"ל להשפ"א. בעיקר דברי השפ"א, יש להעיר מפלוגת **הראשונים** בחולין עד"ז, דלרש"י והרמב"ם ורשב"א שם טעמא דמ"ד אין פודין אי"ז דוקא משום דהוי כשחוט אלא גם מטעם דהוי יוצא דופן, ותוס' שם פליג וס"ל דלהך מ"ד אין פודין היינו רק מטעמא דשחוט. יעו"ש. ולשיטת רש"י ודעימיה הרי ודאי אין מקום לדברי השפ"א, דלהך מ"ד אף אם לא הועילה לו שחיתת אמו כלל מ"מ אין פודין בו כיון דהוי יוצא דופן, וצ"ב אמאי פשיט"ל לשפ"א כתוס' ודלא כסא"ר. ולכא"י צ"ל דכן נקט מלשון **הטור** (ס"י שכא ס"ד), יעו"ש שסתם בלשונו כתוס' דהסרון דב"פ הוא משום שחוט.

ג.ב. אין תח"י גליון שיח הקהילה המצוין ואפשר שכבר נכללו הדברים.

יש"כ על הגליון הנפלא, המלא בכל מילי דמיטב

אלהיו אולמן - בית שמש

מילי דאגרתא

בלימוד שאע"ה התפלל

בס"ד, על הפסוק (יד, י) ויצעקו בני ישראל אל ה', מבאי רש"י ממכילתא ותנחומא 'תפשו אומנות אבותם, ומפרש רש"י דבאברהם הוא אומר 'אל המקום אשר עמד שם' (וירא יט, כו). ופלא, שלא התפלל שם אברהם אלא השקיף, והיה צריך **להביא הפסוק** (שם יח, כג) **'ויגש אברהם ויאמר וגו' וברש"י 'הגשה לתפילה'.**

חשבתי שאולי משום הלשון 'אומנות אבותם', לכן מבאי הגמ' ברכות (כו:) ששם מזכיר כל האבות ביחד, ועל הגמרא לא קשה, משום שכוונת הגמ' להביא ראיה שאע"ה תיקן תפלת שחרית וזה מוכח ממה דכתב 'וישכם אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה'.

~*~

בס"ד, ט' שב"ט שות"ף לפ"ק ירושלתי

לחביבי ושי"ב הרב רא"מ אלתר שליט"א. אחדשה"ט.

לשאלתך למה ציין רש"י הפסוק 'אשר עמד', ולא המוקדם לו 'ויגש' - דמיירי בשעת התפילה עצמה.

יש לתרץ בכמה פנים:

א. התפלה על סדום לא התקבלה בעיקרה, ורש"י העדיף פסוק המאוחר ששם [מסתמא] עמד אברהם **שוב** בתפלה.

ב. לשון הגשה כולל שלושה ענינים - כמ"ש רש"י שם. אבל כאן תפסו אומנות **תפילה** לבד, ע"כ נקט לשון עמידה שהיא משמשת רק לתפילה כמ"ש חז"ל בכמה מקומות.

יש"כ על שותפותך ומשפחתך בתמיכת קהילתנו.

מוקידך, שאול

להבין שמועות

הטובה במשפט ועונשי הרשעים

מה שנאמר '**ואכבדה בפרעה'** כמה פעמים (ד, יז, יח). הלא **בוודאי כל הענין היה רק לטובת ישראל**, כי לרשע אמר כו' מה לך לספר חוקי (תהלים ג, טז).

אך בוודאי כיון שהיו בני ישראל משועבדים לפרעה, **היה תחת רשות פרעה איזה כח מהקדושה שהיה נצרך לצאת מתחת ידו**, וכמ"ש (יד, כח) 'לא נשאר כו' עד אחד' - הוא אותה נקודה האחדות שהיה תחת ידו, לצאת להתגלות יחוד ה'.

(שפת אמת תרל"ב)

שכאן לא מספיק לומר כן, אלא דבר מיוחד של נקודת קדושה מיוחדת [ששייכת בעצם לישראל] שצריך לצאת, וצריך עיון והתבוננות.

והיה מקום להתבונן אם אין כאן שאלה דחוטא נשכר, שהיה תחת ידו איזה כח של קדושה, ואולי נכלל בכל המיצר לשישראל נעשה ראש. אמנם בעיקר ילח"ע דבהרבה מקומות משמע דישראל תחת הרשעים בכדי שיצא חלק הרע מתוך בני ישראל, וכמ"ש

באוה"ח הק' עה"פ (שמות א, יב) 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וגו' - 'מה יערב נעימות הכתוב על פי מה שפירשו בוזהר (ח"ב צח) בפסוק עת, אשר שלט האדם באדם לרע לו' (קהלת ח, ט), כי באמצעות העינוי והצרות תתברר בחינת הטוב מהרע, ותסמך אל חלק הטוב, **והתברר בחינת הרע מחלק הטוב ותחנת אל בחינת הרע**, וב' פרטים אלו רמוזים באומרו לרע לו,

והוא עצמו שאמר הכתוב וכאשר יענו אותו כו', כשיעור העינוי הוא מוציאים ומבררים חלק הטוב ומתרבה חלק הטוב וכן יפרוץ. אי ירמוז 'וכן יפרוץ' שהיה נפרץ ממנו חלק הרע שהיה דבוק בו והוא הצירוף אשר צרף ה' אותם בכור הברול במצרים.

אלא לאמיתו הם ב' צדדים של אותו מטבע, דמה שיש קדושה בגוים הוא ממה שנאבד מישראל, וכדברי **הח' הרי"מ ז"ע** על עתה יאכלו חוש הדתחושות למצרים הוא ממה שאבדו בני ישראל כח ההתחדשות. ועי" חלק הרע מהגוי שנבדק בישראל נאבד ניצוץ קדוש מישראל והוא תחת שליטת הגוי, וכשייתברר חלק הרע מישראל וידבק בגוי, יחזור חלק הקדושה שהיה תחת הגוי לידי ישראל, ונכלל במים חז"ל (מגילה א) 'קסרי ירושלים, אם יאמר לך אדם חרבו שתיתן אל תאמן, ישבו שתיתן אל תאמן, חרבה קסרי וישבה ירושלים, חרבה ירושלים וישבה קסרי, תאמן, שנאמר (יחזקאל כו, ב) אמלאה אתהרבה - אם מליאה זו חרבה זו אם מליאה זו חרבה זו.

ומהענין להביא דברי **הדגל מנחם אפרים** (פר' וארא עה"פ וגם אני שמעתי) 'אמרת' כבר על פסוק וידעו מצרים כי אני ה', **שקדשה אצ"י זללה** ש' שלפי הנראה הוא **תמוה מאוד** שיעשה ה' כל האותות והמופתים בשידוד המערכות למעלה מדרך הטבע וכל חיד החזקתו וכל המורא הגדול שעשה, **הכל הוא בשביל שידעו מצרים כי אני על ישראל אותם שהם בחינת מצרים** שיעושים ה'. ולפי ענינות דעתי נראה פשוט, שבאמת **קאי על ישראל אותם שהם בחינת מצרים** שיעושים מעשה מצרים שנטבעו בשקר רחמנא ליצלן, וכל עבודתם שעובדים השי"ת הכל הוא בשקר, והוא שאמר השי"ת שכל כך יהיה התפשטות אור השכינה והתגלות אלהות עד שאפילו הם יכירו וידעו כי אין שום דבר מבלעדו יתברך, כך אני ה' ומבלעדי אין אליקים, והיינו על ידי **שידור שמי שנטבע בשקר רחמנא ליצלן** ע"ה **לו ירידה והשפלה** עד נוקבא דתהום רבה, ומי שיש לו נקודה של אמת תיעלה ויתנשא למעלה למעלה ברום המעלות, **ואז יתחזק האמונה בלבם בקל יתברך** שאי אפשר לחזק יד ורגל בלתי נפש חיונית מהבורא יתברך ויתעלה, והכל הוא ממנו יתברך.

ויתכן שהן הן הדברים שצאת מיד פרעה, **ומשמע שהוא דבר מיוחד כאן**, ולכאורה כל ההתהוות שברא הקב"ה בעולמו שיש רשעים בעולם הרי כל פלג ה' למעננה וגם רשע ליום רעה, וכל הגאות להגיע לגאות ה'; **ומכל אשר בעולם מתברר מלכותו שבכל משלה**, והמשמעות

(משלח המערכת)

השבו פרי' בשלח אי"ה יתקיים טיש סעודה שלישית בפר' יתרו לא יתקיים טיש סעודה שלישית

יו"ל ע"י תלמידי רבינו ראש הישיבה שליט"א **בן כ"ק מפת אדמו"ר הפני מנחם מגור זצוקלה"ה**
© כל הזכויות שמורות למכון בנאות דשא - פקס 077-4703647 bnaosdeshe@ibrededashe.org והערות יתקבלו בברכה
ניתן להירשם לקבלת הגליון מידי שבוע • לתרומות, הנצחות ובעניני הפצה בארה"ק 052-7178350 בארה"ב 718-408-8970

בחלי אש - שיעורים ושיחות < אר"י: 077-2277-277 < ארה"ב: 1716-229-4771 < אירופה: 44-330-390-0476

לקבלת הגליון השבועי המלא משיחות רבינו שליט"א ניתן לפנות למכון עברא דדשא טל: 03-739-5330 | מ"יל: sichos@ibrededashe.org